

**LAHDEN KAUPUNGIN
PERUSOPETUKSEN
YKSIKKÖKOHTAINEN
OPPILASHUOLTO-
SUUNNITELMA**

vuosille 2019- 2022

MÖYSÄN KOULU

Sisältö

Johdanto	1
Oppilashuolto	2
Monialainen oppilashuollon yhteistyö	2
1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut	4
2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat	7
3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen	20
4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa	27
5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen	29

Oppilashuollon opetussuunnitelma -työryhmän kokoonpano

Eija Kinnunen, *johtava psykologi*

Jussi Pasanen, *koulukuraattori*

Anne Laine, *päivähoidon psykologi*

Heli Pätiälä, *koulukuraattori*

Aija Marola, *päiväkodin johtaja*

Susanna Iivonen-Pekesen, *koulukuraattori*

Hannele Poutianen, *terveysneuvontapalveluiden päällikkö*

Marja Kauppila, *rehtori*

Maritta Turunen, *rehtori*

Kati Pennanen, *rehtori*

Johanna Saastamoinen, *erityisopetuksen suunnittelija*

Minna Tuominen, *projektipäällikkö*

Kimi Uosukainen, *Lahden nuorisovaltuuston puheenjohtaja*

Heli Pakarinen, *Lahden seudun vanhemmat ry*

Lahden kaupungin esi- ja perusopetuksen oppilashuollon opetussuunnitelma hyväksytty

Sivistyslautakunnassa 11.6. 2014. Sivistyslautakunnan päätöksellä 10.5.2016 oppilashuollon

opetussuunnitelmaan hyväksytyt muutokset ja opetushallituksen 27.4.2017 annetun ohjekirjeen

edellyttämät muutokset lisätty tähän suunnitelmaan 3.8.2017 ja oph:n ja thl:n vuonna 2018

saatuihin oheistuksiin liittyvät lisäykset on tehty 4.6.2018 opiskeluhuollon ohjausryhmän

toimeksiannosta

Johdanto

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.8.2014. Opetushallitus on uudistanut opetussuunnitelman perusteiden oppilas- ja opiskelijahuoltoon koskevat osuudet esi- ja perusopetuksen osalta ja antanut kunnille määräyksen opetussuunnitelman muuttamisesta siten, että uusi opetussuunnitelma on käytössä 1.8.2014 alkaen.

Tämän suunnitelman pohja on laadittu sivistystoimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan yhteistyönä. Nuorisovaltuusto ja Lahden seudun vanhemmat ry ovat osallistuneet opetussuunnitelman laadintatyöhön.

Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisena yhteistyönä.

Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoon koskeva osuus,
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta sekä
- koulu - / esiopetusyksikkökohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoon koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Opetussuunnitelman oppilashuoltoon koskevassa osuudessa kuvataan esi- ja perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään

- opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan,
- yksikkökohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset,
- yksikkökohtaisen oppilashuoltosuunnitelman perusrakenne sekä
- osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista (esimerkiksi poissaoloihin, päihteiden käyttöön puuttuminen, sairaalaopetusyhteistyö, tapaturmat).

Kuntakohtainen opetussuunnitelma, johon opetussuunnitelman perusteet on sisällytetty, toimii suoraan pohjana yksikön oppilashuoltosuunnitelmalle. Näin vältetään päällekkäisiltä kirjauksilta ja varmistetaan yksiköiden yhtenäinen toimintakulttuuri.

Perusopetus

Oppilashuolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä **oppilashuolto**, opiskelijasta käsitettä **oppilas** ja oppilaitoksesta nimitystä **koulu**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**¹.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatukseen ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus².

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilaille on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Opetuksen järjestäjä asettaa **oppilashuollon ohjausryhmän** ja **koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät**. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa **asiantuntijaryhmässä**. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁵. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁶ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁷. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla⁸. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa⁹.

1 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

2 YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

3 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

5 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

6 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

7 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

8 Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

9 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

Kuntatasolla oppilashuoltotyön linjauksista ja työnjaosta huolehtii **oppilashuollon ohjausryhmä**. Ryhmässä on edustettuna lapsiperhepalvelut (sosiaalihuolto ja lastensuojelu), perheneuvola, erikoissairaanhoito, terveysneuvonta, nuorisopalvelut ja koulujen ja esiopetuksen oppilashuollon toimijoita sekä tarvittaessa huoltajien ja oppilaiden edustus. Työryhmän puheenjohtajana toimii opetus- ja kasvatustoimialan johtaja ja valmistelijana opiskelu- ja oppilashuollon palvelupäällikkö.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹⁰

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹¹.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maakunnallinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet:

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹¹ Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Oppilashuoltosuunnitelman sisältö:

1. *Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut*¹²
2. *Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat*
3. *Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen*
4. *Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajien kanssa*
5. *Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen*

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuoltopalvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa, esimerkiksi kouluterveyskyselyn tuloksia. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

Oppilashuollon kokonaistarve

Oppilashuollon kokonaistarvetta arvioidaan kouluterveyskyselyn ja maakunnallisten arviointikyselyiden pohjalta. Maakunnalliset kyselyt toteutetaan parillisina vuosina. Kyselyjen tulokset käsitellään kuntakohtaisessa oppilashuollon kehittämistyöryhmässä.

Tulevien vuosien erityisinä kehittämiskohteina opetussuunnitelmatyössä ja oppilashuoltotyössä ovat Lahdessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti:

- Koulupoissaoloihin puuttuminen, kouluviihtyvyyden lisääminen
- Oppilaiden kuulluksi tuleminen ja kouluyhteisön myönteinen vuorovaikutuskulttuuri
- Yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa, osallisuutta edistävä toimintakulttuuri
- Päihteiden käyttöön puuttuminen, ennaltaehkäisevä työote
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ

¹²

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Koulun arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta ja tulevan kauden koulukohtaiset painopisteet oppilashuoltotyössä:

Möysän koulussa on kasvava tarve yksilökohtaiselle oppilashuollolle (oppilasmäärä on kasvanut 100 oppilaalla viimeisten viiden vuoden kuluessa). Tarve ilmenee sosiaalisten- ja tunnetaitojen haasteina ja vanhemmuuden tuen tarpeina. Koulussa tarvittaisiin toimija- ja yhteistyötahojen tiiviimpää yhteistyötä ja uusia toimintamalleja.

Möysän koulun toimintakulttuuriin on kuulunut viikoittain toteutuva säännöllinen oppilashuolto, joka lukuvuodesta 2014 alkaen jakautuu selkeästi yhteisölliseen ja yksilölliseen oppilashuoltoon. Oppilashuollollista aikaa on aiempaa enemmän ja sille on koulun viikkokalenteriin varattu oma aikansa.

Tulevan kauden koulukohtaiset painopisteet meillä ovat:

- * Varhainen koulupoissaoloihin puuttuminen, syiden selvittäminen ja yhteisen toimintatavan varmistaminen mallin mukaisesti. Luokanopettajat seuraavat ja merkitsevät poissaolot wilmaan. He toimivat tuntirajojen ylittyessä ohjeistuksen mukaan. Huoltajat seuraavat lastensa poissaoloja aktiivisesti. Erityisopettajat kokoavat poissaolomäärät ennen syys- joului- talvilomien ja lukuvuoden loppua.
- * Hyvinvointi. Kehitämme keinoja, jotka tukevat kiusaamisen ja väkivallan vastaisen toiminnan tehostamista ja kartoitamme mm. tunne- ja vahvuustaitojen materiaalia. Positiivista pedagogiikkaa tehdään näkyväksi mm. lv. 2017- 2018 idän rehtoreiden suunnitteleminen ja kouluihin lanseerattujen teesien avulla.
- * Osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Varmistamme lasten osallisuuden ja kuulluksi tulemisen koulun arjessa niin yksilön, luokan kuin koko yhteisön asioissa. Aktiivisesti toimivan oppilaskunnan toimintaa jatketaan ja uusia osallistamisen näkökulmia mietitään aktiivisesti jo olemassa olevien lisäksi.

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö ja
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä. Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai huoltajan kanssa.

Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä oppilaiden ja perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan oppilaiden oppimista ja hyvinvointia ja sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kaikille kouluille on nimetty omat koulukuraattorit ja koulupsykologit. Mitoituksen perustana on lainsäädännöstä seuraava palveluiden tuottamisen vaatimus ja siihen liittyvät määrääjat, jotka edellyttävät riittävää henkilöstömitoitusta, kelpoisuuksia ja ammatillista osaamista. Työ on jaettu alueellisesti, ja alueen kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin.

Koulupsykologit

Psykologi osallistuu oppilashuoltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koulupsykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko kouluyhteisön tai luokan hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan viranomaisverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Koulukuraattorit

Koulukuraattori tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista sosiaalityötä. Tehtävät koostuvat asiakastyöstä, opetussuunnitelman mukaisesta oppilashuoltotyöstä, verkostotyöstä sekä yhteistyöstä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Koulukuraattori antaa oppilaalle ja hänen lähiyhteisölleen tukea, ohjausta ja asiantuntija-apua, jolla pyritään ehkäisemään ja poistamaan oppilaan kehitykseen liittyviä sosiaalisia vaikeuksia sekä edistämään koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Koulukuraattoripalvelua annetaan koulun sosiaalityön palvelutehtävän perusteella.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää kouluikäisten lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa

Koulussa voi työskennellä määräaikaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Kaikissa yläkouluissa toimii koulunuorisotyöntekijä, joka osallistuu myös oppilashuoltotyöhön ja toimii oppilashuoltoryhmän jäsenenä. Oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Hanketyö suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee koulun muuta hyvinvointia edistävää toimintaa.

Koulun kuvaus käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja siitä, miten ne kohdennetaan yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan: (esim. kuraattori 2pvä/vko, psykologi 1-2krt/vko, terveydenhoitaja n/vko...?)

Joka toinen keskiviikkoamu on yhteisöllistä oppilashuoltoaikaa, joka toinen viikko yksilölliseen oppilashuoltoon varattua aikaa. Parilliset viikot ovat yhteisöllistä oppilashuoltoa varten klo 8-9.

Parittomat aamut varataan yksilöllisille kohtaamisille. Erityisopettajat ovat koordinoijina, joille kokoontumistarve ilmoitetaan. Erityisopettaja laittaa wilmaviestin ajankohdasta ao. henkilöille. Luokanopettajan tehtävänä on ilmoittaa aika huoltajalle.

Alkusyksystä toteutetaan Zef- kyselyt ja luokkavierailut yhteisellä ajalla. Viikosta 47 alkaen voidaan sopia ko. ajalle yksilölliset palaverit.

Resurssit: koulukuraattori ja koulupsykologi: 1,5- 2 päivää viikossa (tarpeen mukaan), terveydenhoitaja 4 päivää viikossa, lääkäri 0,5-1 päivää viikossa (tarkastukset ja lähetteet).

Erityisopettajat (3) ovat koulussa tavattavissa työjärjestysten mukaisesti.

Yhteyttä toimijoihin voi ottaa wilman välityksellä, puhelimitse taikka sähköpostilla.

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹³

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁴ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä¹⁵.

Oppilashuolto luo kouluyhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön¹⁶. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹⁷. Opetuksen järjestäjä laatii **suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä** osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁸

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen.

Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

¹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

¹⁵ Perusopetuslaki 47a§ 1 mom. (1267/2013)

¹⁶ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁷ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa¹⁹. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Oppilashuollon tehtävänä on kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllinen oppilashuolto on ensisijaisesti kouluyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin pyrkivää ennaltaehkäisevää yhteistoimintaa kaikkien toimijoiden (oppilaat, vanhemmat, henkilökunta, alueen yhteistyötahot jne.) kanssa.

Yhteisöllisyyttä tuetaan **edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä**. Oppilashuoltoryhmässä käsitellään **kouluterveyskyselyn tulokset, kriisisuunnitelmat ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät toimintamallit**.

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja **kaikkien luokkien tilanne käsitellään oppilashuoltoryhmissä vuosittain. Laajojen terveystarkastusten luokkakohtaiset yhteenvedot käsitellään oppilashuoltoryhmässä**, Oppilaiden kokemukset omasta hyvinvoinnistaan ja luokan tilanteesta kartoitetaan esimerkiksi Mitä kuuluu-kyselyn avulla. Oppilaskunnan edustajat voivat käydä kertomassa luokkansa tilanteen tai esittelemässä luokkakyselyiden tuloksia oppilashuoltoryhmässä. Kyselyistä nousevien havaintojen perusteella voidaan luokkaan kohdentaa hyvinvointia ja turvallisuutta tukevia yhteisöllisiä toimintamalleja. Oppilashuoltohenkilöstö voi myös vierailla luokassa joko seuraamassa tuntia tai keskustelemassa oppilaiden kanssa kyselyn tuloksista. Yhteisöllistä oppilashuoltoa suunnitellaan ja toteutetaan koulutasolla yhteisten, keskustelua ohjaavien työvälineiden ja arviointikyselyiden avulla.

Oppilashuoltoryhmä voi olla suunnittelemassa erilaisia teemapäiviä, koulukohtaisia kyselyjä ja erilaisia koulun toimintakulttuurin kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä ja ohjelmia (esimerkiksi VERSO, KiVa- koulu, Askeleittain, Aggression portaat). Yhteisöllisessä oppilashuollossa suunnitellaan terveiden elintapojen mielenterveystaitojen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämistä.

Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on myös edistää **koulussa vertaistukimuotojen, esimerkiksi vertaissovittelun, tuki- ja kummioppilastoiminnan toteutumista**. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat kuulla tukioppilaita tai oppilaskunnan hallituksen jäseniä tai olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa vanhempainiltoja ja kouluun tutustumispäiviä.

Jokaisessa koulussa toimii KiVa –tiimi. Lisäksi koulussa voi toimia muita kouluyhteisön hyvinvointia edistäviä tiimejä ja työryhmiä. Oppilashuoltoryhmän jäsenet voivat toimia jäsenenä koulun kehittämistiimeissä tai olla mukana koulun kehittämispäivissä oman alansa asiantuntijoina. Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on koordinoita koko yhteisöllisen hyvinvointityön kokonaisuutta koulussa.

Lisätietoa ja työvälineitä yhteisöllisestä oppilashuollosta löytyy osoitteesta peda.net/lahti/oppilashuolto/oto/oty

Kuvaus oman koulun yhteisöllisen oppilashuoltotyön toimintatavoista ja malleista (suunnittelu, luokkien käsittely, kiva-toiminta, poissaolojen seuranta, yhteistyö tukioppilaiden ja oppilaskunnan hallituksen kanssa, yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa, turvakansion päivittäminen, yhteistyö aamu- ja iltapäivätoiminnan ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa, konsultaation ja neuvottelujen käytännöt koulussa, arviointi):

¹⁹ Terveystarkastuslaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Koulun oppilashuoltoryhmällä on oma toiminnan vuosikello, jota toteutetaan, arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti tarkoituksenmukaiseksi. Oppilashuoltoryhmän reflektiivisen ja vakiintuneen työotteen seurauksena toimintatapoja kehitetään jatkuvasti luontevasti. Toiminta on kuvattu jäljempänä omassa kohdassaan.

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä tehdään koko koulun henkilöstön kanssa osallistavilla, toisia kunnioittavalla ja yhteistyötaitoja kehittäville oppimistavoilla, ts. toimintakulttuuriin vaikuttamisella. Yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön kuuluvat mm. luokkien luokkatunnit, luokkapiirit, yhdessä kasvamisen erilaiset ohjelmat sekä ryhmäytyspäivät, syksyn kuluessa tehtävät Zef- kyselyt ja oppilashuoltoryhmän luokkavierailut.

Tunnetaitojen harjoittelu on tullut entistä tärkeämmäksi. Koulussa kootaan lv. 2018- 2019 tunnetaito- ja sosiaalisten harjoitteiden materiaalipankkia. Ops- ryhmä ja oppilaskunta miettivät yhdessä huoma- hyvä- pedagogiikan mukaisia tempauksia.

Kummioppilastoiminta kuuluu koulun arkeen, kummivälkät ym. ovat luokkakohtaisesti suunniteltua ohjelmaa.

Oppilaskunta sekä vanhempaintoimikunta toimivat koulussa aktiivisesti ja näin omalta osaltaan vahvistavat osallisuuden kulttuuria.

Kodin ja koulun päivässä keskustellaan ajankohtaisten teemojen lisäksi huoltajien toiveista ja odotuksista. Luokkien vanhempaintapaamisissa ja -illoissa keskustellaan esille nousseista teemoista.

Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulussa joko rehtori tai apulaisrehtori. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita ja esimerkiksi vanhempainyhdistyksen jäsenet voivat osallistua oppilashuoltoryhmän toimintaan. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Oppilashuoltoryhmä on monialainen ja siihen voi kuulua rehtorin/apulaisrehtorin lisäksi kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, laaja-alainen erityisopettaja ja 7-9 -luokilla oppilaanohjaaja ja koulunuorisotyöntekijä. Kun luokkaa käsitellään oppilashuoltoryhmässä yhteisöllisesti, mukana on luokanvalvoja/luokan opettaja ja oppilaiden edustus. Oppilashuoltoryhmä laatii työnsä tueksi vuosisuunnitelman, joka on osa koulun työsuunnitelmaa ja jonka avulla varmistetaan, että kaikki yhteisöllisen oppilashuollon tehtävät tulevat vuoden mittaan käsitellyiksi. Suunnitelmassa on hyvä jättää tilaa myös akuuttien hyvinvoinnin riskien käsittelyyn oppilashuoltoryhmässä.

Oppilaskohtaisia asioita käsitellessä kootaan ko. asian käsittelyyn oma moniammatillinen asiantuntijaryhmä.

Koulun kuvaus oppilashuoltoryhmän toimintatavoista ja käytännöistä:

Möysän koulun oppilashuoltoryhmään kuuluvat koulupsykologi, koulukuraattori, terveydenhoitaja, erityisopettajat ja rehtori.

Yhteisöllinen oppilashuolto: Syksyllä suunnitellaan lukuvuoden työkierto, kartoitetaan luokkien tilanne mm. Zef- kyselyjen ja luokkakäyntien puitteissa. Toiminta on laaditun vuosikellon mukaista. Keväällä varataan riittävästi aikaa arviointiin ja seurannan / jatkotoimien varmistamiseen.

Alkusyksyn ys- ajalle varataan yksi kokonaisuus oppilashuollollisille asioille, jotta kaikki tietävät, miten toimitaan.

Jokaisessa luokassa käydään alkusyksystä kiusaamisen puuttumisen toimintamalli läpi. Kaikki oppilaat ovat tietoisia siitä, miten itse voivat vaikuttaa kiusaamisen ehkäisyyn. Viidesluokkalaisille tehtävät terveystarkastus antavat lisätietoa yhteenvedonomaaisesti luokan tilanteesta.

Yhteisöllisesti pohditaan, miten ilmiöihin puututaan. Työnjako ja vastuuhenkilö sovitaan tapauskohtaisesti.

Viikot 37- 45 ovat luokkavierailujen aikaa. Tätä ennen oppilaat ovat vastanneet Zef- kyselyihin, joista koonnit tekevät erityisopettajat oppilashuoltotiimille sekä luokanopettajalle.

Pyritään lisäämään luokissa tehtävää yhteistyötä, esim. harjoitetaan koko luokan sosiaalisia- ja tunnetaitoja ja ymmärryksen kasvattamista erilaisin keinoin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä

Jokaisella Lahden kaupungin palvelualueella toimii aluetiimi. Laajennettuun aluetiimiin kuuluu oppilashuollon palveluiden edustajia ja hyvinvointikuntayhtymän edustajia. Alueellisiin hyvinvointiseminaareihin kutsutaan vuosittain kaikki alueen oppilashuoltoryhmät, järjestöt, seurakunta ja hyvinvointiyhtymän yhteistyökumppanit.

Kuntatasolla yhteistyötä koordinoi oppilashuollon ohjausryhmä, jossa kaikki lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät tahot ovat edustettuina. Työryhmä tekee yhteistyötä myös nuorisovaltuuston, vanhempainyhdistyksen ja järjestöjen kanssa.

Koulun kuvaus yhteistyökäytännöistä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa (esim. nuorisopalvelut, kolmas sektori, seurakunnat):

Koulu tekee yhteistyötä seurakunnan kanssa, joka tarjoaa mm. jokasyksyiset ekaluokkalaisten ryhmäy- ja tutustumispäivät ja tarpeen / resurssien mukaan toimintaa myös muille luokille.

Koulupoliisiresurssia ei valitettavasti ole enää käytössämme, vaikkakin tarvetta laillisuuskasvatuksen taikka nettipoliisin vierailuille koulussa olisi.

Koulussa on runsaasti tarjolla kerhotoimintaa, josta osa tulee kerhohankkeen rahasta ja toimijoilta, osan kerhoista pitävät koulun opettajat.

Iltapäivätoimintaa 1-2 -luokille tarjoaa koulun tiloissa Kansallinen lastenliitto.

Alueella toimii myös Nuortentalo Plaza (Lahden nuorisopalvelut).

Koulumummeja käy koulussamme muutama. He ilahduttavat käynneillään, ja mm. lukevat ja luetuttavat 1-2- luokkien lapsia. Heidän läsnäolonsa on lapsille merkityksellinen.

Yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että oppilashuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Tietoja siirretään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot voidaan kuitenkin siirtää joka tapauksessa. Jos oppilas siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, tähän tarvitaan kuitenkin oppilaan, tai mikäli hänellä ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, huoltajan suostumus.

Koulun kuvaus:

Alakoulussa jokainen opettaja on myös oppilaan ohjaaja.

Nivelpalaverikäytäntö esikoulusta kouluun: Tiedonsiirtoviikot ovat sovitusti keväällä viikkojen 15 ja 16 aikana. Tällöin saadaan oppimisen ja luokkam muodostuksen kannalta oleellista tietoa tehostetun ja erityisen tuen lasten tarpeista.

Kouluun siirtyvien lasten palaverissa ovat läsnä lapsen huoltajat, lastentarhanopettaja, mahd. kelto, koulun erityisopettaja ja rehtori. Tilanteissa, joissa tulee sopia tarkemmin opetuksen järjestelystä, tieto siirretään yhteispalaverissa tulevan luokanopettajan, huoltajien ja ko. tilanteessa tarpeellisten aikuisten läsnäollessa joko keväällä taikka heti kouluvuoden alkaessa.

Yläkouluun siirtyvien oppilaiden nivelpalaverissa ovat mukana luokanopettaja, tulevan luokan ryhmänohjaaja, erityisopettaja/ opo. Muissa kuin pedagogisissa asioissa kootaan tarpeen mukaan tapauskohtainen asiantuntijaryhmä, jossa huoltajat ovat mukana.

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Kouluyhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle. Oppilaan terveyden edistämiseksi on kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Työolot tutkitaan joka kolmas vuosi työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Kouluyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalitilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi oppilashuollon suunnitelma.

Koulun kuvaus:

Koulun peruskorjatuissa tiloissa on miellyttävä työskentely-ympäristö ja esteetön kulkumahdollisuus kaikilla oppilailla. Myös ergonomia- asioihin on kiinnitetty huomiota. Tällä hetkellä koulun mitoitus nähtäessä koulussa opiskelee noin sata lasta enemmän. Tästä on seurannut tilojen uudelleen järjestelyjä, jotta kouluarki voidaan saada mahdollisimman sujuvaksi.

Ilmastoinnin optimaalisen tason löytäminen on toisinaan ollut haasteellista. Mahdollisuus pitää ilmastointia päällä myös koulun loma-aikoina olisi tärkeää kaikille koulussa toimijoille. Ikkunakäyttö kolmen vuoden välein tapahtuva koulun terveellisten olojen tarkastus tehtiin keväällä 2018. Muutoin koulun tilat ja toiminta todettiin hyvin toimiviksi, mutta juuri ilmastoinnin jatkuva ylläpitäminen sekä yläpölyt saivat huomiota. Siivouksen tasosta ei tule tinkiä.

Oppilaskunta ehdotti, että oppilaat voisivat osaltaan huolehtia ruokalan pöytien siistimisestä ruokailun jälkeen. Oppilaiden osallistuminen koulun viihtyisänä pysymiseen on tärkeää koulun arjessa.

Tapaturmavaarat on kartoitettu opetushenkilöstön tekemän riskienkartoituksen yhteydessä.

Nykyaikaisen ja viihtyisän ympäristön kunnossapitäminen on koko kouluyhteisön yhteinen asia.

Turvallisuuden vuoksi koulun eri kerroksissa toimiminen edellyttää rauhallista kulkemista käytävä- ja porrastiloissa.

Opettajia rohkaistaan käyttämään erilaisia työskentelytapoja ja oppimisympäristöjä ennakkoluulottomasti. Tätä on tehtykin.

Yhteistyö terveystieteiden ja terveystiedon opetuksen välillä

Kouluterveydenhuollon työntekijät osallistuvat kouluyhteisössä oppilaan terveyden edistämiseen ja terveystiedon vahvistamiseen yhteistyössä opetushenkilöstön ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa. Terveystieto-oppiaineen opetusta voidaan toteuttaa yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon henkilöstön kanssa. Kouluterveydenhoitaja voi osallistua opettajan tukena terveystiedon opetukseen.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset ovat osa koulun terveystieteiden opetusta. Kouluterveydenhuollossa toteutetaan lapsen kehitystieteen mukaisesti terveystietoa ja – ohjausta. Yksilö- ja ryhmäneuvonnassa painotetaan kansanterveyden kannalta keskeisiä aiheita, ja tekijöitä, joita esimerkiksi kouluterveyskysely nostaa esiin.

Näitä ovat: mielenterveys, seksuaalisuus, tartuntataudit, väkivalta ja koulukiusaaminen, tapaturmien ehkäisy ja turvallisuus, ravitsemus, painon hallinta, tupakoinnin, päihteiden ja huumaavien aineiden käytön ehkäisy ja lopettaminen, uni ja lepo, hygienia, suun terveys, liikunnallinen elämäntapa sekä tietokonepelit, tv-viihde ja viihde-elektronikka. Yksilö- ja ryhmäneuvontaa toteutetaan suunnitelmallisesti ja koululaisen kehitykselliset tarpeet huomioiden kohdennettuna koululaisille ja heidän huoltajilleen.

Koulun kuvaus:

Terveystarkastukset alkavat lukuvuosittain kolmansista luokista, lääkärintarkastukset viidensistä luokista. Kakkosluokat tarkastetaan loppuvuodesta ja tämän jälkeen neljännet luokat. Ykkösluokkalaisten keväällä. Jokainen oppilas käy joka vuosi joko terveydenhoitajan tai lääkärin tarkastuksissa.

Laajennetut terveystarkastukset koskevat ensimmäisen ja viidennen luokan oppilaita.

Terveydenhoitajan vastaanottoaika oppilaille on ma-ke klo 10-11. Torstait on varattu lääkärintarkastuksille.

Terveyteen ja terveellisiin elämäntapoihin liittyvät asiat limittyvät opetuksessa eri oppiaineisiin. Lisäksi esim. riittävästä yöunesta, aamupalan tärkeydestä, ruutuajasta ja säännöllisestä liikunnasta puhutaan aina tarpeen tullen myös luokissa. Viidesluokkalaisten biologian oppisisältöihin kuuluu yhtenä osana murrosikään liittyvistä muutoksista ja ilmiöistä puhuminen, joita luokassa opettajan kanssa käsitellään. Terveydenhoitaja keskusteleekin jokaisen viidesluokkalaisten terveystarkastuksen yhteydessä myös em. asioista.

Järjestyssäännöt

Koulu päivittää vuosittain järjestyssäännöt ja ne liitetään koulun työsuunnitelmaan ja Lahden kaupungin internet -sivustolle. Järjestyssäännöt vahvistetaan lukuvuosisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen**Koulupoissaoloihin puuttumisen yhteistyömalli**

Poissaoloihin puuttumisen mallin tarkoituksena on päästä puuttumaan mahdollisimman varhain poissaolojen taustalla oleviin ongelmiin yhdessä oppilaiden, huoltajien ja tarvittaessa viranomaisverkostojen kanssa. Pitkittyneet poissaolot voivat hankaloittaa opinnoissa etenemistä, vaikuttaa oppilaan kaverisuhteisiin ja pahimmillaan lisätä syrjäytymisen riskiä.

Oppilaan tehtävänä on huolehtia koulunkäynnistä työjärjestyksen mukaisesti ja huoltajan tulee ilmoittaa heti aamulla alakoulussa omalle opettajalle ja yläkoulussa luokanvalvojalle Wilma-viestillä, tekstiviestillä tai puhelimitse, jos oppilas on poissa koulusta.

Opettaja/luokanvalvoja seuraa Wilman välityksellä poissaoloja päivittäin. Jos oppilas on luvatta poissa yhdenkin päivän tai jos selvitettyjä poissaoloja kertyy huolestuttavan paljon (esim. yhteensä viikon tuntimäärää vastaava määrä), opettaja keskusteleekin oppilaan kanssa, on yhteydessä kotiin ja selvittelee tilannetta. Tarvittaessa sovitaan oppilaan ja huoltajan kanssa koulun tukitoimista (opetusjärjestelyihin liittyvä tai oppilashuollollinen tuki).

Mikäli poissaolot jatkuvat edelleen (30 - 60 tuntia), opettaja pyytää konsultaatiota oppilashuoltoryhmän jäseniltä. Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä ja sovitaan lisäselvityksistä (esim. koululääkärin vastaanotto), joiden tavoitteena on löytää poissaolojen taustalla olevat tekijät: onko kyse esimerkiksi motivaation puutteesta, kaveriongelmistä, jännittämisestä, terveydellisistä syistä, kiusaamisesta, mielialuongelmasta tai lastensuojelun tuen tarpeesta.

Lisäselvitysten jälkeen pidetään neuvottelu, johon voidaan kutsua oppilaan ja huoltajien lisäksi myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja (esim. lastensuojelu, nuorisopsykiatria, perheneuvola) tarpeen mukaan. Oppilashuoltosuunnitelmaan kirjataan kouluun palaamissuunnitelma ja sovitaan esim. kuka koulussa toimii oppilaan tukihenkilönä ja kuinka poissaolojakson aikana kertyneet rästitehtävät hoidetaan. Lisäksi sovitaan siitä, miten toimitaan, jos poissaoloja vielä tulee. Tukitoimia lisätään tarpeen mukaan.

Poissaolojen määrää seurataan koko koulun tasolla säännöllisesti, vähintään neljä kertaa vuodessa.

Koulun kuvaus poissaolojen seuraamisesta, aikataulut, vastuut, koulun omat painotukset:

Möysän koulussa noudatetaan kaupungin selkeää ohjeistusta poissaoloihin puuttumisessa ja tuntimäärissä. Asiaan kiinnitetään huomiota, jotta toimintatapa on kaikille selvä.

Koulun pedanet- sivuilla on myös kaupungin ohjeistus poissaoloihin puuttumisen käytännöistä sekä ohje, miten varhaisen puuttumisen mallin mukaisesti toivotaan toimittavan.

Erityisopettajat kartoittavat poissaolojen määrän ennen syyslomaa, joululomaa, talvilomaa ja huhti-toukokuun taitteessa.

Tämän lisäksi kuraattorit seuraavat poissaoloja kaupunkitasolla syksyisin ja keväisin.

Tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus

Tapaturmien ehkäisy kuuluu osaksi kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä koulussa.

Turvallisuussuunnittelun tulee pohjautua aina koulukohtaisten uhkatekijöiden selvittämiseen, jota edistetään jatkuvalla koulu- ja koulumatkatapaturmien seurannalla sekä kolmen vuoden välein tehtävällä opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastuksella.

Opetushenkilöstön vastuulla on toteuttaa opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta tapaturmista ja turvallisuudesta. Lisäksi johdon tulee huolehtia, että koulussa on riittävästi ensiapukoulutettuja, jotta toiminta hätätilanteessa on mahdollisimman tehokasta ja loukkaantunut henkilö saadaan mahdollisimman nopeasti hoitoon.

Suunnitelmallinen koulutapaturmien seuranta tuottaa tietoa suoraan kouluissa tehtävän ennaltaehkäisytyön tueksi. Opettajien ja muun koulun henkilökunnan ensiaputaitoja ja näiden valmiuksien ylläpitämistä edistetään säännöllisellä koulutuksella.

Koulutapaturmilla tarkoitetaan oppilaalle koulumatkalla (=matka kotoa kouluun ja koulusta suoraan kotiin), koulussa muualla koulutuntien aikana koulutyötä suorittaessa tai koulun järjestämissä opettajan valvomissa tilaisuuksissa sattunutta tapaturmaa. Kouluilla järjestetään myös eri järjestöjen toimintaa, joissa sattuneet tapaturmat eivät ole koulutapaturmia.

Tarkemmat ohjeet wilmassa ja turvakansiossa.

Koulun kuvaus (tarvittaessa):

Koulun turvallisuussuunnitelmassa on kartoitettu riskit ja mahdolliset uhkatekijät, jotta niihin osataan varautua ja reagoida tilanteen edellyttämällä tavalla. Pelastautumissuunnitelman mukaista toimintaa harjoitellaan syksyisin ja kerrataan vastuuhenkilöiden tehtävät.

Koulussa järjestetään syksyllä 2018 hätäensiapukoulutus koko opetushenkilöstölle. Koulussa kolmella henkilöllä on voimassa oleva EA1- osaaminen. Eri luokka-asteilla opiskellaan opetussuunnitelman mukaisesti mm. ensiavun aakkoset, sekä se, miten erilaisia vaaratilanteita voidaan välttää ja miten onnettomuuden sattuessa toimitaan.

Oppilaiden yleisimpiin pieniin koulutapaturmiin annetaan ensiapu koulussa. Tilanteen mukaan oppilas ohjataan jatkotoimenpiteisiin kaupungin päivystykseen, jonne huoltaja lähtee mukaan.

Terveystenhoitaja tekee tarvittavista oppilaiden lääkityksistä yhteenvedokansion, ja se säilytetään opettajanhuoneessa. Terveystenhoitaja kertoo lukuvuoden alkaessa huoltajan

luvalla oppilaista, joilla on lääkityksen tarve (hengenvaaralliset allergiset reaktiot, diabeetikot ja epileptikot).

Tarvittaessa lääkehoitoa tarvitsevista oppilaista pidetään hoitoneuvottelu, jossa kirjataan toimintatavat ja hoitosuunnitelma, joka päivitetään vuosittain tarvittaessa.

Poistumis- ja sisäänsuojautumisharjoitukset pidetään vuosittain. Turvallisuussuunnitelma päivitetään myös turvallisuustiimissä joka vuosi.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Koulun tavoitteena on ohjata oppilaita terveellisen elämäntavan piiriin. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi oppilaan kouluaikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen puitteissa ja erityisesti terveystiedon oppimäärässä. Koulu voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita puhumaan oppilaille tupakan- ja päihteidenkäytön haitoista.

Kouluterveydenhuollossa päihteiden kartoittaminen kuuluu osana nuorten terveystarkastuksiin ja terveystapaamisiin. Yläkoululaisten päihteiden käytön kartoituksessa käytetään nuorten päihdemittari ADSUME:a. Kartoitus tehdään kaikille kahdeksaluokkalaisille systemaattisesti osana laajaa terveystarkastusta. Päihdemittarin tarkoitus on auttaa nuorta itseään ja kouluterveydenhuollon henkilöstöä tunnistamaan ja arvioimaan nuoren päihteiden käyttöä ja saamaan systemaattista tietoa varhaisen puuttumisen perusteeksi. Päihdemittarin tulosten perusteella mahdollistetaan varhainen puuttuminen ja hoidon tarpeen arviointi ja suunnittelu. Nuorisopalvelut järjestävät vuosittain kuudesluokkalaisille Päihdeputki-tapahtuman.

Alkoholin, tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käyttöön puuttuminen

Jos koulun henkilökunnan jäsen toteaa oppilaan olevan päihtynyt, hän ilmoittaa asian rehtorille ja huoltajille. Oppilaan tilannetta seurataan ja mikäli päihtymystila on voimakas, soitetaan 112.

Päihteidenkäyttötapauksissa tehdään aina lastensuojeluilmoitus ja arvioidaan oppilashuollon palveluiden tarve. Tupakkatuotteiden käytöstä ollaan aina yhteydessä oppilaan huoltajiin. Päihteiden tai tupakkatuotteiden käyttö otetaan aina heti puheeksi oppilaan itsensä kanssa.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käyttöön puuttuminen ja ennaltaehkäisy:
koulun kuvaus toiminnasta

Toimintaohje ko. tilanteisiin puuttumisesta löytyy turvakansiosta.

Periaate tupakan ja nuuskan käytön ilmenemistilanteessa on kasvatuskeskustelu, yhteys huoltajiin ja valistusaineiston luettaminen ja tehtävien tekeminen ko. aiheesta.

Koulukuljetusten odotusaikoja ja turvallisuutta koskevat ohjeet

Ohjeistukset löytyvät Lahden kaupungin verkkosivuilta www.lahti.fi.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä²⁰

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan osana oppilashuoltosuunnitelmaa yksikkökohtainen suunnitelma. Lahdessa on linjattu kuntatasolla niin, että kaikki koulut ovat mukana KiVa- koulu-toiminnassa ja voivat lisäksi toteuttaa muita koulukohtaisia kiusaamisen vastaisia ohjelmia. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Koulun suunnitelmassa tulee kuvata kaikki kolme osa-aluetta: häirintä, väkivalta ja kiusaaminen.

Väkivaltaan ja seksuaaliseen häirintää puuttumisessa on oleellista toisia kunnioittamaan ohjaava kasvatusta, turvallisena aikuisena oleminen nuorelle ja seksuaalista häirintää tai väkivaltaa epäiltäessä suora puheeksiotto ja oikea-aikainen auttaminen.

Seksuaalisen häirinnän ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa noudatetaan valtakunnallista ohjeistusta http://oph.fi/download/189829_Opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_ko.pdf

Lähisuhdeväkivallan osalta päivitettyt maakunnalliset ohjeet löytyvät Verson sivuilta

http://phturvallisuusverkosto.pbworks.com/w/file/fetch/121554384/Toimintaohje%20lapsen%20kaltoinkohtelun%20ep%C3%A4ilyss%C3%A4_wiki_paiv091117_.pdf

Ilmoitustaululle sijoitettava huoneentaulu löytyy päivitettyinä osoitteesta

http://phturvallisuusverkosto.pbworks.com/w/file/fetch/121555401/Yhteystiedot%20dialla_9.11.2017_wiki.pdf

Muita seksuaaliseen häirintään ja väkivaltaan liittyviä ohjeistuksia:

FGM puheeksiotto (www.thl.fi/lastensuojelun-kasikirja)

Lapsi rikoksen uhrina-esite: (<https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/lapsirikoksenuhrina.html>)

Turvataitoja lapsille / Turvataitoja nuorille (www.thl.fi)

Ihmisoikeuskasvatus Suomessa (www.ihmisoikeuskeskus.fi)

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma (SM 15/2016)

Rakentavaa vuorovaikutusta - demokraattisen osallisuuden vahvistaminen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisy http://www.oph.fi/julkaisut/2017/rakentavaa_vuorovaikutusta

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lomakkeet/lomakkeet_vakivallan_puheeksi_ottamiseen

Kiusaaminen ehkäisy sekä työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa sekä toisella asteella: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-562-4>

Suunnitelmassa kuvataan:

²⁰

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

- koulun käytössä olevat kiusaamisen vastaiset ohjelmat ja näiden vastuuhenkilöt

Koulun kuvaus toiminnasta

Kaikkeen kiusaamiseen koulussa puututaan. Jokaisella koulun aikuisella on velvollisuus selvittää tietoon tullut kiusaaminen.

Käytössä ovat vertaissovittelu (Verso) ja KiVa- ohjelma. Oppilashuoltoryhmä suunnittelee ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja hoitaa osaltaan kiusaamiseen liittyviä asioita.

Vertaisovitteluoppilaina toimivat 3-5 -luokkien koulutetut oppilaat yhdessä koulutettujen opettajien kanssa (5 opettajaa).

KiVa- tiimiin kuuluvat tehtävään koulutetut opettajat. Molemmissa ryhmissä on vastuupettaja, jonka tehtävä on koordinoita koulutukset ja sovitteluvuorot ym.

Henkilökuntaa koulutetaan lukuvuoden 2018-2019 aikana restoratiivisen ratkaisutavan käyttöön erimielisyyksissä.

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen,

Koulun kuvaus toiminnasta

Oppilaat ovat tietoisia siitä, että jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oloon koulussa, eikä minkäänlaista kiusaamista hyväksytä. Kunnioittavan kohtaamisen pelisäännöt koskevat niin lapsia kuin koulun aikuisia. Koulurauhan julistus, oppilaskunnan tempaukset, kummioppilastoiminta sekä me- henki ja oppilaiden tietoisuus siitä, miten itse toimii, ennaltaehkäisevät osaltaan kiusaamista.

Yhdessä toimimisen ja elämänhallinnan ohjelmina luokissa käytämme mm. Yhteispeli, Askeleittain, Lions Quest- ohjelmia. Suvaitsevaisuuskasvatus ja monikulttuurisuus ovat koulun arkea.

1- ja 3 -luokille järjestetään ryhmäytyspäivät, joiden tavoitteena on oppia toimimaan yhdessä ja vahvistaa luokan yhteishenkeä.

Tiedostamme sosiaalisen median erilaiset kiusaamisen muodot ja puhumme nettietiketistä luokissa. Koemme tärkeäksi myös kätää keskustelua huoltajien kanssa siitä, miten he voivat varautua ja suojata lasta somemaailmalta.

Luokissa opiskellaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Erityisesti alkusyksystä luokissa puhutaan koulun säännöistä; yhteisistä toimintatavoista, hyvästä kaveruudesta ja siitä, miten kiusaamista havaitessaan oppilaat toimivat. Kerrotaan, mitä passiivinen mukanaolo kiusaamistilanteessa tarkoittaa ja miten jokainen oppilas osaltaan toimii vastuullisesti.

Luokkien aamupiirit, luokkatunnit ym. yhdessätoimimisen taitoja harjoittavat tunnit vahvistavat myönteisiä toimintatapoja- ja taitoja ristiriitojen ratkaisemiseksi. Kiusaamistilanteisiin puututaan päivittäin (verso), KiVa- tiimi kokoontuu tarvittaessa tiistaisin. Oppilaat ja opettajat ovat tietoisia seuraamuksista ja rangaistuksista.

- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla,

Koulun kuvaus toiminnasta

Yksilötasolla oppilaita rohkaistaan aina kertomaan aikuiselle koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta, jotta siihen voidaan puuttua.

Luokissa keskustellaan asiasta aina tarpeen tullen. Ensimmäisen ja neljännen luokan oppilaat opiskelevat 10 tunnin KiVa- materiaalin pohjalta valmiudet ja oikeanlaiset toimintatavat ikävän taikka ahdistavan tilanteen ratkaisemiseksi. Myös vahvuustaitoja harjoitellaan.

Kiva- verso ja nyt restoratiiviset menettelytavat ovat käytössä ja organisaatio niille luotuna.

Luokkien omat vanhempainillat, ja yksilökohtaamiset ovat myös vanhemmuuden tukemista

- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta

Koulun kuvaus toiminnasta

Koulussa kiusaamiseen puututaan välittömästi koulun mallin mukaisesti.

Annetaan tuki kiusatulle. Keskustellaan kiusaamiseen osallistuneen/ osallistuneiden kanssa. Yksilöidään teko ja rangaistukset. Keskitytään ratkaisun löytämiseen.

Järjestetään seurantakeskustelut. Keskustellaan huoltajien kanssa jatkotoimista/ seurannasta. Kasvatuskeskustelujen ja hyvittämisen (vastuun portaat) elementeillä toivotaan lapsen oppivan huomioimaan itsensä ja toverinsa entistä paremmin.

Huoltajalla ja lapsella on oikeus oppilashuoltopalveluihin.

Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä ja järjestetään tarvittavat tukitoimet.

Läheltä piti- ilmoitus tehdään kaikista luokkatovereihin taikka koulun aikuisiin kohdistuneesta väkivallanteosta.

- yhteistyö huoltajien kanssa

Koulun kuvaus toiminnasta

Vanhemmille ilmoitetaan koulun tietoon tulleesta kiusaamisesta.

Tarvittaessa otetaan vanhemmat ja oppilaat mukaan / kokoonnutaan yhdessä etsimään tilanteeseen ratkaisu, sopimaan pelisäännöistä.

Koulu toivoo, että huoltajat ottavat yhteyttä opettajaan jo varhain kiusaamiseen liittyvissä asioissa.

Huoltajille ilmoitetaan väkivaltatilanteista.

- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa

Koulun kuvaus toiminnasta

Kusaamistilanteet käsitellään tapauskohtaisesti, mutta ohjeen mukaan.

Väkivaltatilanteen jälkeen otetaan aina yhteys kotiin.

Tämän lisäksi ollaan yhteydessä poliisiin, sosiaalitoimeen ja terveydenhuoltopalveluihin.

Yhteistyökumppaneiksi kutsutaan tarvittaessa viranomaiset monialaiseen oppilashuoltoon.

- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Koulun kuvaus toiminnasta

Suunnitelma kerrataan syksyisin opetushenkilöstön kokouksessa.

Oppilaskunnan hallituksen kanssa käydään keskustelua aiheesta oppilaan ikätason mukaisesti. Kannustetaan oppilaita keksimään keinoja kiusaamisen estämiseksi.

Oppilashuollon yksikkökohtainen suunnitelma, jossa myös kiusaamiseen puuttuminen on selvitetty perusteellisesti, on luettavissa koulun peda.net- sivuilta koulun erillissuunnitelmat- osiosta.

Möysän koulussa halutaan vahvistaa myönteistä toimintakulttuuria, ja meillä painotetaan hyvien kaveruussuhteiden merkitystä hyvinvoinnin lisääjänä. Koulun tehtävänä on antaa ratkaisumalleja ristiriitatilanteiden ratkaisemiseen. Tavoitteena on, että koulun isommat oppilaat sekä välittävät aikuiset toimivat esimerkkeinä lapsille.

- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

Koulun kuvaus toiminnasta

Keväällä oppilashuoltoryhmän arviointipalaverissa arvioidaan myös kiusaamisen vastaisen toimintasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta.

KiVa- tiimi kokoaa KiVa- kyselyn tulokset ja tekee johtopäätökset toteutuneesta.

Syksyllä lukuvuoden alkaessa tarkistetaan vastuuhenkilöt, nimetään tarvittaessa uudet henkilöt ja päivitetään toimintamalli.

Vuosittaiset KiVa- kyselyt, Zef, hyvinvointikyselyt oppilaille, 4. luokkalaisten hyvinvointikyselyt, viidesluokkalaisten laajat terveystarkastukset, Caf ja joka toinen vuosi toteutuvat oppilaiden, huoltajien ja opettajien maakunnalliset arvioinnit sekä henkilöstön hyvinvointikyselyt antavat jokainen tietoa siitä, miten koulussa voidaan.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisusuunnitelma päivitetään yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma²¹.

Suunnitelmassa kuvataan:

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,
- toimintavalmiuksien harjoittelu sekä
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

Lahdessa on luotu turvakansio-malli, jonka liitteenä olevassa kriisusuunnitelmassa edellä mainitut asiat on kuvattu. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Kyseinen kansio on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa koululla.

Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/suojautumisohje ja pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitus järjestetään vuosittain kouluissa.

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ²²

Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa.²³ Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen²⁴. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti²⁵. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas

²¹ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

²⁴ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.²⁶ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta²⁷.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus, jossa käytetään Lahden kaupungin internet-sivustolta löytyvää lomaketta. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Yksilökohtaisen oppilashuollon prosessikuvaus ja neuvotteluopas löytyvät kaupungin verkkosivustolta.

Yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa

Kouluterveydenhuollon laajat terveystarkastukset tehdään 1., 5. ja 8. luokilla. Vanhemmat kutsutaan aina mukaan tarkastuksiin ja tarkoitus on arvioida koko perheen hyvinvointia. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveystarkastuslomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen. Perheen, koulun ja kouluterveydenhuollon yhteistyötä vahvistetaan yhteisellä arvioinnilla oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa. Oppilaan ja vanhemman suostumuksella annetaan oppilaan hyvinvoinnista kirjallinen palaute opettajalle tarkastuksen jälkeen.

Koulun kuvaus toiminnasta

Kouluterveydenhuollon tarkastusajankohdat on mainittu aiempana.

Viidesluokkalaisten osalta opettaja täyttää lomakkeeseen opettajan havainnot vanhemman suostumuksella. Opettaja palauttaa lomakkeet terveydenhoitajalle ennen tarkastusten alkua.

Tarkastuksen jälkeen terveydenhoitaja käy luokanopettajan kanssa tulokset yleisellä tasolla läpi, ellei huoltaja ole antanut lupaa yksilötietojen jakamiseen.

Ykkösluokkalaisten osalta toimitaan samalla tavalla.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Vanhempien tehtävä on kertoa koulussa lapsen opettajalle ja avustajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on koulussa sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi erikoissairaanhoidosta sairaanhoitaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä koulussa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä sekä kirjataan hoitoneuvottelun tulos erilliseen sopimukseen. Kouluneuvotteluihin pyydetään paikalle kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa myös koululääkäri.

²⁶

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁷

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

Kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, järjestetään hoitoneuvottelu jo keväällä, jotta tarpeelliset erityisjärjestelyt ehditään suunnitella. Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun lapsella on todettu vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin koulussa. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös koulun henkilöstö kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epilepsiakohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveystieteiden ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Tarkemmat ohjeet löytyvät Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän verkkosivuilta.

Erityisruokavaliot

Kouluruokailussa on otettu syksystä 2011 käyttöön uudet ohjeet ja lomakkeet erityisruokavalioiden ilmoittamisesta. Todistus erityisruokavalioiden tarpeesta -lomake on päivitetty vastaamaan valtakunnallista allergiaohjelmaa, joka korostaa terveyden tukemista. Pysyvistä erityisruokavalioiden, kuten keliakiaruokavaliosta ja diabeetikon ruokavaliosta sekä vaikeista ruoka-allergioista, täytetään todistus erityisruokavalioiden tarpeesta ruokailua varten. Lomake toimitetaan terveydenhoitajan kautta Päijät-Hämeen ateriapalveluihin.

Kansallisen Allergiaohjelman mukaisesti lieviä oireita (ohimenevä suun kutina tai kirvely tai ihon punoitus) aiheuttavia ruoka-aineita ei tule enää hoitaa välttämällä vaan altistamalla ja vähitellen siedättämällä. Näin ollen lievistä allergioista aiheuttavista ruoka-aineista ei enää laadita välttötodistusta.

Uskonollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan Päijät-Hämeen Ateriapalveluille.

Yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Laadinnasta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja. Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Päätetty ajankohta tehostetun tuen aloittamisesta, jatkamisesta tai päättymisestä kirjataan oppilaan oppilashallinto-ohjelmaan.

Tehostetun tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan oppimissuunnitelmaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa. Mikäli tehostetun tuen antamisesta huolimatta oppilaan kehitys ei etene toivotulla tavalla, aloitetaan pedagogisen selvityksen valmistelu erityisen tuen päätöstä varten.

Oppilasta opettavat opettajat valmistelevat pedagogisen selvityksen. Laadinnasta vasta luokanopettaja/luokanvalvoja. Pedagogiset arviot ja selvitykset käsitellään monialaisessa yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöitä konsultoiden. Oppilashuoltohenkilö arvioi, tarvitaanko pedagogisten tukitoimien lisäksi myös oppilashuollollista tukea tai selvitystä, esim. psykologisia tai lääketieteellisiä tutkimuksia, sosiaalista selvitystä tai koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin ohjaamista. Erityisen tuen pedagogiset tavoitteet ja toimet suunnitellaan HOJKSiin yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja oppilasta opettavien kanssa.

Yhteistyö joustavan perusopetuksen yhteydessä

Lahden perusopetuksessa joustavaan perusopetukseen hakeminen valmistellaan moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa oppilaan omalla koululla. Oppilaalle ja huoltajalle kerrotaan, mitä joustavalla perusopetuksella tarkoitetaan ja miten toiminta on Lahdessa järjestetty. Oppilas ja huoltaja laativat hakemuksen. Hakemukseen liitetään oppilaan pedagoginen arvio/-selvitys riippuen oppilaan tuen asteesta. Hakemuksen perusteella toteutetaan moniammatillisessa yhteistyössä haastattelu. Hakuprosessia ohjaa kuntaan laadittu erillinen ohjeistus joustavan perusopetuksen JOPO-luokalle hakemisen prosessista.

JOPO-luokalla opiskelevalla oppilaalla on saatavissa koulun oppilashuoltopalvelut.

Yhteistyötä oppilaan, huoltajan, JOPO-opettajan ja mahdollisten muiden tarvittavien oppilashuoltohenkilöiden kesken toteutetaan oppilaalle laadittuun oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjattujen toimien mukaisesti. Huoltajan tuki nuorelle on onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Opettaja toimii tiiviissä yhteistyössä muiden oppilaan koulunkäyntiä tukevien yhteistyötahojen kanssa.

Yhteistyö sairaalaopetuksen yhteydessä

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa, johon oppilas on otettu. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Oppilaalla on omassa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti. Mikäli oppilaan kohdalla opetus järjestetään oman koulun sijasta sairaalaopetuksessa, toteutetaan siirtyminen oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon moniammatillisessa yhteistyössä.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon yhteydessä annettavaa perusopetusta avo- ja osasto-oppilaille. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus ja kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio.

Sairaalaopetuksessa tuetaan oppilaan koulupolkua. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman koulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan tukitoimien ja opetuksen järjestämiseksi järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana sekä tulo- että paluuvaiheessa verkostopalaveri, johon kootaan tarvittava oppilashuollollinen asiantuntijaryhmä. Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistä sairaalaopetukseen.

Nivelvaiheyhteistyössä noudatetaan maakunnallisesti sovittuja yhtenäisiä periaatteita oppilaan siirtyessä omasta lähikoulusta sairaalaopetukseen, sairaalaopetuksessa oloaikana ja oppilaan palatessa takaisin lähikouluun.

Oppilashuollon tuki kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitorangeistus tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittava oppilashuolto²⁸. Tässä sovelletaan yksilöllisen oppilashuollon menettelyjä, eli opettaja huolehtii tiedonkulusta kodin ja koulun välillä sekä tarvittavin osin kokoaa moniammatillisen oppilashuoltoryhmän oppilaan tuen saannin varmistamiseksi. Koululla on oma, yhtenäinen ja sovittu käytäntö siitä, miten tilanteissa toimitaan.

Määräaikaisesta erottamisesta päättää Lahdessa sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Sairaalan lapsen koulunkäynnin alkaessa järjestetään hoitoneuvottelu, jossa ovat läsnä oppilaan vanhemmat, luokanopettaja, mahdollisesti avustaja ja terveydenhoitaja. Täytetään sairaalan lapsen hoito kouluyhteisössä- lomake, jossa sovitaan käytännön toimenpiteistä ja vastuista niissä rajoissa, joissa opetushenkilöstö voi oppilaan terveyttä ylläpitää. Lapsen siirtyessä/ palatessa sairaalaopetuksesta toteutamme nivelvaiheyhteistyötä lapsen ehjän koulupolun varmistamiseksi.

Kurinpitorangaistusten osalta ja ojentamiskäytännössä noudatamme 1.1.2014 voimaan tullutta lakia, jonka opetushenkilöstö osaa. Erikseen kirjattavat kasvatuskeskustelut oppilaan kanssa ovat ensisijainen ohjaamis- ja ojentamiskeino.

Oppilaan tuen käytänteet ovat jo vakiintuneet koulun toimintatapoihin. Noudatamme pedagogisten asiakirjojen kirjaamisohjeistusta myös tältä osin.

Oppilaalle, joka toiminnallaan aiheuttaa häiriötä taikka uhkatilanteen muille oppilaille, ja joka sen vuoksi on jouduttu poistamaan tunnilta/ eväämään loppupäiväksi opiskeluoikeus, järjestetään tarvittava oppilashuolto.

Asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu²⁹. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan.

Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa rehtoria ja/tai tarvittavia oppilashuollon palveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseneksi nimeämistä tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään suostumus kirjallisesti. Pääsääntöisesti huoltaja ja/tai oppilas osallistuvat asiantuntijaryhmän työskentelyyn.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa sovitusti opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esimerkiksi rehtorille.

Koulun kuvaus asiantuntijaryhmän kokoamisesta ja kokoontumisesta:

Kun huoli herää, opettaja keskustelee oppilaan kanssa ja on yhteydessä ensin huoltajaan. Pedagogisissa asioissa etsitään ratkaisua tilanteeseen yhdessä erityisopettajan kanssa. Opettaja kirjaa yhteydenoton päivämäärän ja asian itselleen muistiin.

Jos tarvetta, opettaja konsultoi ao. henkilöä (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja) oppilasta nimeämättä.

Kun tilanne ei korjaannu pedagogisilla järjestelyillä, on aika kartoittaa tilannetta laajemmin yhdessä huoltajan kanssa. Kootaan tapauskohtainen asiantuntijaryhmä, johon pyydetään huoltajan kirjallinen (wilman kautta) suostumus.

Ensimmäisen tapaamisen yhteydessä pyydetään huoltajalta kirjallinen suostumus asian hoitamiseen (suostumuslomake). Myös tulkin läsnäoloon tarvitaan huoltajalta suostumus.

Oppilashuoltotapaamisessa kartoitetaan jo tehdyt tukitoimet, sovitaan jatkotoimenpiteistä ja seuranta-ajasta. Palaverista laaditaan oppilashuoltokertomus, jonka liitteeksi laitetaan suostumuslomake. Asiakirjat säilytetään rehtorin kansliassa ao. lukitussa kaapissa.

Oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilashuoltokertomukseen kirjataan lain edellyttämät asiat:

- ☐ yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot,
- ☐ kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa,
- ☐ kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa,
- ☐ asian aihe ja vireille panija,
- ☐ oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset,
- ☐ toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet,
- ☐ tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma sekä
- ☐ toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Rekisteriseloste on nähtävissä Lahden kaupungin verkkosivuilla. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Koulussa sovitaan ennen palaveria, kuka täyttää kertomuksen yhteystieto-osion ja jo toteutetut toimenpiteet. Sovitaan myös, kuka vetää palaverin ja kuka kirjaa oleelliset asiat kertomukseen.

Huolehditaan myös jatkotoimien kirjaamisesta ja seurannasta.

Toimitaan kaupungin ohjeistuksen mukaan.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisopalvelut, lastensuojelu, erikoissairaanhoito ja poliisi

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla on selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Koulun ulkopuoliset palvelut ja yhteistyökumppanit on kuvattu Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä toteutettavaa yhteistyötä oppilaan, huoltajan, koulun sekä koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa ohjaavat oppilashuoltotyön prosessikuvaukset sekä toimijoiden laatimat ohjeistukset yhteistyön käytänteisiin. Yksittäistä oppilasta koskevassa oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia koulun ulkopuolisia tahoja tai oppilaan läheisiä. Tällaisia koulun ulkopuolisia tahoja voivat olla mm. erikoissairaanhoito ja lastensuojelu. Lahdessa kirjallinen suostumus pyydetään oppilashuollollisessa työssä olevia asiakirjoja ja lomakkeita käyttäen. Työnjako kirjallisen suostumuksen pyytämiseen sovitaan yksittäisen oppilaan asian käsittelyyn koottavan asiantuntijaryhmän kesken.

Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta (esim. lastensuojelu, erikoissairaanhoito), yhteistyön ja tiedon jakamisessa on hyvä hyödyntää mm. verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä työnjaosta jatkotoimenpiteiden suhteen sekä seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän kesken.

Koulussa voi työskennellä määräaikaaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Työ suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee hyvinvointia edistävää toimintaa.

Poliisin kanssa yhteistyö näkyy erityisesti koulupoliisitoiminnassa. Jokaiselle koululle on nimetty koulupoliisi, joka tekee koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulupoliisijärjestelmän tarkoituksena on lisätä koulujen ja

poliisin välistä yhteistyötä. Valvonta- ja järjestystehtävien lisäksi nimikkopoliisi voi esimerkiksi opettaa liikenne- ja laillisuusasioita sekä olla mukana oppilashuollon työryhmässä ja vanhempainilloissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut. Yhteistyötä ohjaavat koulun toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Kuvaus koulun oppilashuollollisesta yhteistyöstä ulkopuolisten toimijoiden kanssa:

Toimitaan ohjeistuksen mukaisesti. Tavoitteena on, että verkostopalaverit saadaan koolle tilanteen ja tarpeen mukaan joustavasti.

Yhteisöllisesti:

Poliisin aiemmin toteuttama laillisuuskasvatus kouluilla on resurssien puuttuessa jäänyt pois.

Lastensuojelun henkilöt käyvät tarvittaessa kertomassa toiminnastaan opetushenkilöstölle.

Tarvittaessa perheet ohjataan erikoissairaanhoidon ja peneen.

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ³⁰

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiseksi. Suunnitelmassa kuvataan:

Oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Yhteisöllistä oppilashuoltotyötä suunnitellaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Oppilashuoltosuunnitelman laatimiseen osallistuvat myös oppilaskunnan edustajat. Luokkien käsittelyssä voidaan tehdä oppilaille kyselyitä ja kutsua oppilaita mukaan oppilashuoltoryhmään.

Vanhemmilta kerätään tietoa ja mielipiteitä luokkien ja kouluyhteisön toiminnasta vanhempainilloissa, arviointikeskusteluissa ja kyselyiden avulla. Koulun oppilashuoltosuunnitelma tehdään yhteistyössä koulun vanhempien, esim. vanhempainyhdistyksen edustajien kanssa.

Yksilökohtaisen oppilashuoltotyön suunnittelu tapahtuu aina yhdessä huoltajan ja oppilaan kanssa. Oppilas, huoltaja, opettaja tai oppilashuollon palveluiden edustaja sopivat yhdessä, ketkä osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukseen, joka toteutetaan mahdollisimman pienellä kokoonpanolla. Oppilas on mukana kokouksessa, ellei sitä katsota oppilaan kehitykselle haitalliseksi tai ellei se ole käytännön syistä mahdotonta järjestää.

Kuvaus koulun toimintatavoista oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi:

Mm. luokkakokoukset ja oppilaskunta ovat virallisia lasten vaikuttamaan oppimisen väyliä. Epävirallisesti lapsia kuullaan toistuvasti arjen tilanteissa.

Koulu kannustaa huoltajia antamaan palautetta mm. siitä, miten olemme koulutyössä onnistuneet. Muiden edellä kuvattujen tapojen lisäksi koulun oppilaskunnan edustajat sekä heidän vanhempansa tulevat kuulluiksi vuosittain toteutettavana Kodin ja koulun päivänä. Tällöin kaikilla huoltajilla on mahdollisuus tulla kuulluksi ja esittää toiveensa koulun toimintaan ja oppilaan hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Koulun vanhempainseminaarin kokoukset ovat myös vaikuttamisen väylä. Koulun oppilaille järjestettävien tapahtumien lisäksi vanhemmat mieltävät vaikuttamistapoja mm. koulumatkojen turvallisuuden lisäämiseksi, ottavat kantaa järjestyssääntöihin sekä laadittavien suunnitelmien sisältöön.

Eri tavoin toteutettavissa luokkien vanhempainilloissa käydään myös keskustelua opettajan nostamista teemoista.

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja³¹. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Koulu tiedottaa monipuolisesti oppilashuollon käytännöistä ja oppilashuoltopalveluihin hakeutumisen periaatteista. Tiedotuskanavat ovat ensisijaisesti sähköiset välineet (Wilma, Lahden kaupungin verkkosivut) sekä kirjalliset ilmoitukset ja tiedotteet mm. terveydenhoitajan tiloissa ja koulun ilmoitustaululla. Vanhempainilloissa tiedotetaan vanhempia oppilashuollon palveluista ja prosesseista. Luokanopettajat huolehtivat luokkakohtaisesta tiedottamisesta.

Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Koulun vanhempainyhdistys voi osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun.

³¹

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

Koulukohtainen prosessikuvaus siitä, miten oppilashuollon yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa järjestetään. Miten luodaan toimivat käytännöt siihen, että saadaan kerättyä oppilaiden mielipiteitä, ajatuksia ja ratkaisuehdotuksia kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuinka tiedotetaan koulun yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon toimintatavoista kaikille – erityisesti uusille kouluyhteisön jäsenille?

Ks. edellinen kodin ja koulun päivän keskustelufoorumi.

Säännöllisesti kokoontuva oppilaskunta vie viestiä luokkiin ja luokista oppilaskunnan hallitukselle.

Alueellisessa kokouksessa kuullaan oppilaiden kehittämis ehdotuksia, jotka toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Koulussamme on opettajista ja oppilaista koostuva pihatyöryhmä, joka on suunnitellut nyt pihalle toteutuvan piharadan.

Luokkien edustajat pohtivat luokan hyvinvointia lisääviä tapoja yhteisöllisessä oppilashuoltotapaamisessa.

Lisäksi asioita prosessoidaan ja kartoitetaan säännöllisissä luokkakokouksissa ja luokkapiireissä, mm. hyvinvointi- ja mitä kuuluu?- ja muiden kyselyiden avulla.

Oppilashuoltohenkilöstö käy kaikissa luokissa paitsi kertomassa Zef- kyselyn tuloksista, myös kuulemassa oppilaiden ja luokan toiveita ja kehittämis ehdotuksia.

Myös säännöllisesti toteutettavien maakunnallisten kyselyiden avulla kerätään oppilaiden ja huoltajien mielipiteitä.

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ³²

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista³³.

Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi³⁴. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta³⁵.

Kuntakohtainen oppilashuollon ohjausryhmä ohjaa, seuraa ja arvioi koulukohtaista oppilashuoltotyötä ja laatii lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kuvauksen oppilashuollosta. Oppilashuoltoa arvioidaan maakunnallisten arviointikyselyiden ja kouluterveyskyselyiden avulla. Lisäksi seurataan koulupsykologien ja koulukuraattoreiden tilastoja, erityisesti määräaikojen toteutumista.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä laatii arviointisuunnitelman, jossa kuvataan seurattavat toimenpiteet ja toimintatavat, joiden toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain kevätlukukauden päättyessä. Lisäksi

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

³⁴ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

oppilashuoltoa arvioidaan koulukohtaisesti caf-kyselyissä joka toinen vuosi, oppilaille tehtävien kouluterveyskyselyiden, Kiva-kyselyiden ja luokkakyselyiden avulla.

Kuntatasolla esi- ja perusopetuksen ja toisen asteen opiskeluhoollon ohjausryhmät kokoontuvat yhdessä 1-2 kertaa lukuvuodessa käsittelemään koulujen itsearviointien, kouluterveyskyselyiden, TEA-viisaritulosten ja maakunnallisten arviointien tuloksia. Kuntakohtaisesti seurataan myös pitkittyneitä poissaoloja ja kiusaamisen vastaisen työn edistymistä.

Kuvaus koulun käytännöistä:

Syksyn ensimmäisessä oppilashuoltoryhmän palaverissa tarkistetaan tavoitteet, suunnitellaan lukuvuoden toimintarunko sekä päivitetään työnjako.

Yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja yksittäiset toimijat ovat viikoittain koulun arjessa mukana varmistamassa oppilashuoltotyön sujuvuutta sekä vastaamassa akuutteihin haasteisiin.

Poissaolojen ja hyvinvoinnin seuranta tapahtuu aiemmin mainitulla tavalla.

Keväällä arvioidaan kuluneen vuoden toimintaa, ja tehdään toimintarunko seuraavalle vuodelle.

Koulumme oppilashuoltotyö on säännöllistä, tavoitteellista, yksilöiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävää toimintaa.